

РОЗДІЛ І. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 336.2:342.9:004

DOI <https://doi.org/10.26661/2786-5649-2022-4-01>

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Розмош В. І.

аспірант

Київський університет інтелектуальної власності та права

Національного університету «Одеська юридична академія»

Харківське шосе, 210, Київ, Україна

orcid.org/0000-0002-7025-5741

rvstar111@gmail.com

Ключові слова: платники податків, податкова інформація, обмін податковою інформацією, правила BEPS, міжнародне співробітництво, фінансовий контроль, контролюючий орган.

У статті досліджується адміністративно-правове забезпечення автоматичного обміну податковою інформацією. Зазначається, що інтеграція економіки України до економічного ринку Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки вимагає запровадження сучасних міжнародних технологій автоматичного обміну податковою інформацією за відповідними стандартами звітності (обмін інформацією про фінансові рахунки за стандартом FATCA із США, CRS та обмін глобальним форматом звітності з трансфертного ціноутворення за стандартом CbC). У свою чергу, запровадження механізму автоматичного обміну податковою інформацією дасть можливість контролюючим органам України більш ефективно протидіяти розмиванню бази оподаткування, визначенню її грошової оцінки, зменшенню переміщення та виведення прибутку за межі України, оподаткувати доходи з джерелом походженням з України та ефективно передавати інформацію контролюючим органам іноземних держав, здійснювати відповідні заходи контролю.

При цьому, збройна агресія російської федерації по відношенню до України, не зважаючи на всі ті жахливі наслідки, які вона вже спричинила, значно пришвидшила процес інтеграції України до міжнародного демократичного співтовариства. Міжнародні партнери вже розглядають Україну як майбутнього члена Європейського Союзу та НАТО, що, у свою чергу, сприятиме надходженню інвестицій в економіку України, розвитку бізнесу, збільшення доходної частини Державного бюджету України.

У статті досліджено етапи, які Україна вже пройшла для запровадження автоматичного обміну податковою інформацією, проаналізовані правові підстави для цього та ті технічні рішення, яких потребує Україна для автоматичного зібрання, обробки, накопичення та надіслання, а також прийняття, обробки, накопичення та використання податкової інформації за стандартами CRS/CbC. У статті сформульовано, які ще кроки необхідно зробити для того, щоб автоматичний обмін податковою інформацією в Україні реально запрацював та проаналізовано очікувані результати від даного процесу.

ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT FOR AUTOMATIC TAX INFORMATION EXCHANGE

Rosmosh V. I.

Postgraduate Student

Kyiv University of Intellectual Property and Law

of National University «Odesa Law Academy»

Kharkivske Shosse, 210, Kyiv, Ukraine

orcid.org/0000-0002-7025-5741

rvstar111@gmail.com

Key words: *taxpayers, tax information, exchange of tax information, BEPS rules, international cooperation, financial control, control body.*

The article examines the administrative and legal support for automatic tax information exchange. It is noted that the integration of the economy of Ukraine into the economic market of the European Union and the United States of America requires the introduction of modern international technologies for the automatic exchange of tax information according to the relevant reporting standards (exchange of information on financial accounts according to the FATCA standard with the USA, CRS and discussion of the global transfer pricing reporting format under standard CbC).

In turn, the introduction of a mechanism for the automatic exchange of tax information will enable the supervisory authorities of Ukraine to more effectively counteract the erosion of the tax base, determine its monetary value, reduce the movement and withdrawal of income outside Ukraine, tax income with a source of origin in Ukraine and effectively transfer information to the supervisory authorities of foreign states, to carry out appropriate control measures.

At the same time, the armed aggression of the Russian Federation towards Ukraine, despite all the terrible consequences it has already caused, significantly accelerated the process of Ukraine's integration into the international democratic community. International partners already consider Ukraine as a future member of the European Union and NATO, which, in turn, will contribute to the inflow of investments into the Ukrainian economy, business development, and an increase in the revenue part of the State Budget of Ukraine.

The article examines the stages that Ukraine has already gone through for the introduction of the automatic exchange of tax information, analyses the legal basis for this and the technical solutions that Ukraine needs for automated collection, processing, accumulation and sending, as well as acceptance, processing, accumulation and use of tax information according to CRS/CbC standards. The article formulates what other steps must be taken to exchange tax information in Ukraine automatically and analyses the expected results.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день обмін податковою інформацією між Україною та іншими країнами світу (за виключенням із США) здійснюється не в автоматичному порядку, а виключно за потреби та за спеціальними письмовими запитами компетентних органів іноземних країн [1]. Вказаний процес є довготривалим та малоефективним, адже необхідність отримання інформації закордоном, як правило, виникає у контролюючого органу лише при проведенні перевірки платника податків чи в межах виконання митних формальностей. Однак, допоки ця інформація надійде, проходять строки прове-

дення перевірок платника податків спливають, як і подальша можливість донарахування такому платнику податків податкових зобов'язань, застосування штрафних санкцій, тощо.

Така ситуація, яка склалась під час автоматичного обміну інформацією негативно відображається як на контролюючому органі, так і на платнику податків, оскільки після отримання податкової інформації закордоном, органом ДПС вживаються заходи щодо проведення повторної перевірки, що, у свою чергу, вимагає додаткового часу та зусиль від контролюючого органу та платника податку [2]. Суб'єкт господарювання протя-

гом усього цього часу залишається під ризиком ймовірної фінансової чи навіть кримінальної відповідальності.

Автоматичний обмін податковою інформацією врегульовано конвенціями та міжнародними угодами, в яких бере участь Україна, а дослідженням вказаної проблематики присвячені праці науковців, зокрема Олійник Я.В., Чухраєвої Н.М., Кучерявої М.В, Ніколенко Л.А., Красюк Ю.М. та ін. Ці роботи можуть слугувати підґрунтям для дослідження вказаної теми роботи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прагнення до європейської інтеграції вимагає від України удосконалення механізмів протидії ухиленню від сплати податків, підвищення рівня фінансової свідомості суспільства, приведення національного законодавства у відповідність до законодавства ЄС. Вказаний процес є неможливим без запровадження Україною механізму автоматичного обміну податковою інформацією з іншими контролюючими органами країн світу за відповідними стандартами звітності (обмін інформацією про фінансові рахунки за стандартом CRS та обмін глобальним форматом звітності з трансфертного ціноутворення за стандартом СбС).

Відтак, важко переоцінити роль автоматичного обміну податковою інформацією, оскільки значні фінансові вливання в економіку України неодмінно створять спокусу у значній кількості великих платників податків оподатковувати свої доходи, з джерелом походження з України, в юрисдикціях із більш сприятливим податковим навантаженням. Тому, для уникнення вказаного, Україна вже сьогодні повинна вживати як найшвидших кроків для запровадження автоматичного обміну податковою інформацією.

Правовою основою для запровадження автоматичного обміну податковою інформацією стала ратифікація Україною 17.12.2008 р. Конвенції про взаємну адміністративну допомогу в податкових справах та 11.01.2013 року Протоколу про внесення змін і доповнень до неї (далі – Конвенція про допомогу в податкових справах). Згідно ст. 6 вказаної Конвенції про допомогу у податкових справах, крім спонтанного обміну податковою інформацією та за проханням, було також передбачено автоматичний обмін податковою інформацією [3].

Відповідно до Конвенції наказом Міністерства фінансів України від 30.11.2012 р. за № 1247 було затверджено Порядок обміну податковою інформацією за спеціальними письмовими запитами з компетентними органами іноземних країн. Однак вказаний порядок не передбачав автоматичного обміну податковою інформацією, згідно його преамбули він застосовувався виключно щодо обміну податковою інформацією з компетентними органами інших країн за спеціальними письмовими запи-

тами щодо правильності застосування податкового законодавства та боротьби з фактами ухиленнь від сплати податків [4]. У розрізі цього з метою запровадження у світі відповідного механізму здійснення автоматичного обміну інформацією викликає особливу наукову зацікавленість створення єдиної бази податкової інформації та відповідної процедури обміну між контролюючими органами світових держав такою інформацією.

У першу чергу, звертаємо увагу на недосконалість законодавчого визначення у національному законодавстві поняття «податкової інформації». Зокрема, Податковим кодексом України наявна відсылна норма на ст. 16 Закону України «Про інформацію», яка визначає, що під податковою інформацією слід розуміти сукупність відомостей і даних, що створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин у процесі поточної діяльності і необхідні для реалізації покладених на контролюючі органи завдань і функцій у порядку, встановленому Податковим кодексом України [5]. Недоліком вказаного визначення, у першу чергу, слід визнати відсутність чіткого переліку змісту такої інформації та «розмитості» ознак цієї інформації, що й за своєю суттю обмежують процедуру обміну такою інформацією.

З метою протидії розмиванню оподаткованої бази та виведення прибутку з-під оподаткування, країни Великої двадцятки та ОЕСР (організація економічного співробітництва та розвитку) у вересні 2013 р. ухвалили План дій для урегулювання питання BEPS з 15 пунктів. Україна приєдналася до рамкової угоди щодо BEPS з 2017 року, тому для нашої країни обов'язково має запровадитися мінімальний набір стандартів BEPS, який містить дії 5, 6, 13, 14.

План дій BEPS – це набір міжнародних податкових правил, спрямованих на зміцнення податкової бази. Фінальний звіт щодо застосування цих правил, згрупований ОЕСР у 15 основних кроків, оприлюднений у жовтні 2015 р. Його метою є забезпечення компетентних відомств країн національним та міжнародним інструментарієм для забезпечення оподаткування прибутку в тій країні, де компанія-платник податку здійснює економічну діяльність.

За оцінками ОЕСР, втрати бюджетів країн світу від агресивного податкового планування, що ґрунтується на розмиванні бази оподаткування і переміщенні прибутків за кордон (BEPS), щороку сягають 100-240 млрд дол. США або 4-10% сукупних надходжень прибутку від податку на прибуток підприємств. При цьому бюджети країн, що розвиваються, втрачають більше, ніж бюджети розвинених країн [5].

Для втілення Дії 13 (настанови щодо документації трансфертного ціноутворення та звітування

в розрізі країн) Україна взяла на себе зобов'язання запровадити автоматичний обмін податковою інформацією за стандартом CbC (обмін глобальним форматом звітності з трансфертного ціноутворення), який передбачає трирівневу систему звітності. Форма та подання звіту у розрізі країн міжнародної групи компаній є уніфікованим стандартом Country-by-Country Reporting, затвердженим ОЕСР та запровадженим більш ніж у 82 країнах. Зазначений стандарт передбачає, зокрема, автоматичний обмін Country-by-Country Report між податковими адміністраціями різних держав.

Обов'язковою умовою для виникнення обов'язку подання групою компаній цього звіту є обсяг сукупного консолідованого доходу такої групи за фінансовий рік, що перевищує звітному року, який має дорівнювати або перевищувати еквівалент 750 мільйонів євро [6].

Також, 07.02.2017 з метою імплементації положень FATCA 07.02.2017 р. в м. Києві було вчинено Угоду між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки для поліпшення виконання податкових правил й застосування положень Закону США «Про податкові вимоги до іноземних рахунків» (FATCA), яка ратифікована Законом України від 29.10.2019 № 229-IX та набрала чинності 18.11.2019 р. [7].

У відповідності до вказаної угоди Україна взяла на себе зобов'язання щорічно здійснювати обмін інформацією із США про фінансові рахунки її резидентів в автоматичному режимі. Однак, вказана угода не передбачає, отримання Україною інформації від США про фінансові рахунки резидентів України, що, у свою чергу, визначає дану угоду, як угоду, за якою інформація надається Україною до США в односторонньому порядку.

Водночас Верховною Радою України були прийняті:

1. Закон України від 03.12.2019 № 322-IX «Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з ратифікацією Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки для поліпшення виконання податкових правил й застосування положень Закону США «Про податкові вимоги до іноземних рахунків» (FATCA)», яким передбачено внесення змін до:

– Закону України «Про банки і банківську діяльність», в частині порядку розкриття банківської таємниці;

– Закону України «Про депозитарну систему України» в частині доступу до інформації, що міститься у системі депозитарного обліку [8].

2. Закон України від 03.12.2019 № 323-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України у зв'язку з ратифікацією Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки для

поліпшення виконання податкових правил й застосування положень Закону США «Про податкові вимоги до іноземних рахунків» (FATCA)» [9].

Не зважаючи на те, що вказані закони приймалися для реалізації Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки для поліпшення виконання податкових правил й застосування положень Закону США «Про податкові вимоги до іноземних рахунків» (FATCA)», їх прийняття стало наступним кроком для запровадження Україною автоматичного обміну податковою інформацією, зокрема і за стандартами CRS/CbC.

У подальшому, Державна податкова служба (ДПС), як компетентний орган України, 19.08.2022 р. приєдналася до Багатосторонньої угоди компетентних органів про автоматичний обмін інформацією про фінансові рахунки (Multilateral Competent Authority Agreement on Automatic Exchange of Financial Account Information) та 03.11.2022 р. до Багатосторонньої угоди компетентних органів про автоматичний обмін звітами в розрізі країн (Multilateral Competent Authority Agreement on the Exchange of Country-by-Country Reports).

Імплементація Загального стандарту звітності CRS є одним із міжнародних зобов'язань України як члена Глобального форуму ОЕСР з прозорості та обміну інформацією для податкових цілей та передбачає встановлення для ДПС як компетентного органу України обов'язку здійснювати збір інформації від фінансових установ про фінансові рахунки, власників та/або контролюючих осіб власників таких рахунків, які є податковими резидентами інших юрисдикцій-партнерів по обміну, та щорічно на автоматичній основі обмінюватись вказаною інформацією з юрисдикціями-партнерами по обміну в рамках Багатосторонньої угоди CRS [10].

Приєднання до Багатосторонньої угоди CbC є також одним з міжнародних зобов'язань України та передбачає встановлення для ДПС обов'язку здійснювати збір відповідної інформації та щорічно на автоматичній основі обмінюватись звітами в розрізі країн між юрисдикціями, в яких зареєстровано учасника міжнародної групи компаній або в яких міжнародна група компаній здійснює свою діяльність, що містить інформацію, зокрема, стосовно загальної суми доходів (виручки) за фінансовий рік, суми прибутку (збитку) за фінансовий рік, сум нарахованого та сплаченого податку на прибуток підприємств, розміру статутного капіталу, чисельності працівників за фінансовий рік тощо [11].

Приєднання ДПС до Багатосторонньої угоди CRS стало необхідною, проте не достатньою умовою для запровадження автоматичного обміну податковою інформацією, для досягнення даної цілі

Україні ще необхідно ухвалити законодавство для імплементації Загального стандарту звітності CRS.

Перший крок на цьому шляху вже зроблено, зокрема, у першому читанні 16.11.2022 р. прийнято законопроект № 8131 про внесення змін до Податкового кодексу України щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки [12].

Подання платниками податків звіту у розрізі країн міжнародної групи компаній (CbC) – вперше застосовуються щодо фінансового року, який закінчується у 2021 р., але не раніше ніж у рік, в якому компетентними органами укладено багатосторонню угоду про автоматичний обмін міждержавними звітами. Раніше, наказом Міністерства фінансів України від 14.12.2020 р. за № 764 було затверджено форми та Порядок заповнення Звіту в розрізі країн міжнародної групи компаній. Однак, для запровадження автоматичного обміну фінансовою інформацією за стандартом CRS Україна має пройти експертну оцінку конфіденційності та захисту інформації Глобального форуму ОЕСР, за результатами якої повинні бути зроблені висновки та у разі необхідності надані рекомендації щодо дотримання нашою країною міжнародних стандартів прозорості (наявності та доступності для компетентного органу інформації, у тому числі банківської інформації) та безпеки і конфіденційності податкової інформації [13].

Конфіденційність інформації про платників податків є наріжним каменем для усіх видів обміну податковою інформацією. Для забезпечення успішного здійснення автоматичного обміну інформацією в рамках стандарту CRS надзвичайно важливо, щоб юрисдикції були впевнені у безпечності надсилання фінансової інформації на щорічній та автоматичній основі своїм партнерам.

Системи управління інформаційною безпекою, які використовуються податковими адміністраціями кожної юрисдикції, мають відповідати стандартам забезпечення захисту конфіденційності інформації щодо платників податків. Міжнародно визнані стандарти безпеки інформації відомі як стандарти серії “ISO/IEC 27000”. Податкова адміністрація повинна бути здатною задокументувати, що вона відповідає стандартам серії “ISO/IEC 27000”, або що у неї наявна еквівалентна система інформаційної безпеки та що така система забезпечує захист інформації щодо платників податків, одержаної відповідно до угод щодо обміну інформацією.

Таким чином, не зважаючи на те, що вже зроблено, для запровадження автоматичного обміну податковою інформацією, Україні ще треба ухвалити законодавство для імплементації Загального стандарту звітності CRS, пройти перевірку Глобального форуму ОЕСР щодо дотримання вимог відповідних стандартів, а також створити

технічне рішення (інформаційну систему), яке реально надасть можливість здійснювати автоматичний обмін податковою інформацією за стандартами CbC/CRS. Майбутня інформаційна система повинна дати можливість ДПС весь процес збирання, обробки, накопичення та надіслання, а також прийняття, обробки, накопичення та використання податкової інформації за стандартами CRS/CbC здійснювати в автоматичному режимі.

Для цього, відповідними нормативно-правовими актами України (для CbC – наказ Міністерства фінансів України від 14.12.2020 року за № 764; для CRS – законопроект № 8131 про внесення змін до Податкового кодексу України щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки) затверджуються форми (шаблони) та визначається порядок подання звітів за стандартами CRS/CbC до ДПС, що у подальшому направляються за кордон.

Звіти у розрізі країн міжнародної групи компаній мають подаватися платниками податків до ДПС засобами телекомунікаційного зв'язку в електронній формі із дотриманням вимог Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронні довірчі послуги» та Порядку обміну електронними документами з контролюючими органами, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 6 червня 2017 р. № 557 (із змінами та доповненнями), зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 3 серпня 2017 р. за № 959/30827 [14, 15, 16].

Звіти формуються із застосуванням схеми даних за правилами eXtensibleMarkupLanguage (XML). XML-схема Звітів ґрунтується на вимогах, які затверджені ОЕСР [17].

Кожна графа у формі Звітів має відповідати певному елементу XML-схеми Звіту. XML-схема Звітів також повинна містити опис елементів, призначених для заповнення технічної інформації, необхідної для його автоматичного прийняття, перевірки повноти заповнення, ідентифікації змін та коригувань до окремих елементів Звіту (в тому числі, обробки Звіту для цілей автоматичного обміну інформацією).

Інформаційна система повинна здійснювати автоматичну перевірку Звітів на предмет повноти заповнення, у тому числі, перевірку на відповідність формату XML-схеми, та формувати повідомлення для платника податків про виявлені помилки та невідповідності XML-схеми Звіту, які направляються платнику засобами телекомунікаційного зв'язку.

У разі, якщо платником податків виявлено самостійно, що у раніше поданому ним Звіті інформація надана не в повному обсязі, або Звіт

містить помилки чи недоліки, такий платник податків має право подати:

– новий Звіт (Звіт з позначкою «звітний новий») до граничного строку подання Звіту за такий самий звітний період;

– уточнюючий Звіт (Звіт з позначкою «уточнюючий») після граничного строку подання Звіту за такий самий звітний період.

При цьому, для цілей подання уточнень до Звіту, XML-схема може передбачати можливість створення платником податків як повного уточненого Звіту, так і окремих повідомлень (екземплярів XML файлу уточнюючого Звіту на основі XML-схеми Звіту) лише в частині нової інформації чи як виправлення до раніше наданої інформації із зазначенням відповідних елементів Звіту, щодо яких відбулися зміни.

У подальшому, після прийняття поданих XML-звітів, ДПС, у визначені строки, мають вживаються заходи, щодо:

Для CRS.

Відправлення XML-звітів:

1. Обробка отриманих XML-звітів.
2. Формування відповідних пакетів документів та їх шифрування з використанням спеціальних сертифікатів захисту інформації.

3. Розміщення зашифрованих даних на спеціальному порталі ОЕСР.

4. Отримання кодованих повідомлень від отримувачів даних про отримання/відмови у отриманні розміщених ДПС документів та їх розпакування із використанням спеціальних сертифікатів захисту інформації та їх обробка.

5. В залежності від отримання чи відмови у отриманні розміщених ДПС документів зміна статусу відправленого пакету на прийнятий чи відмова у отриманні/помилковий. Якщо пакет даних прийнято, процедура завершена. Якщо ж пакет даних не прийнято, особа відповідальна за його формування, з'ясовує причини та вживає заходи щодо їх усунення. Після усунення причин не прийняття пакету документів, вживаються повторні заходи визначені п. 1 – 5 для CRS.

6. Протягом 10 робочих днів після граничного терміну направлення XML-звіту, Інформаційна система в автоматичному режимі, має перевіряти чи усі учасники фінансового ринку направили XML-звіти та формує список тих, хто їх не подав.

7. Особам які не подали XML-звіти, Інформаційна система в автоматичному режимі, направляє повідомлення, а також органом ДПС вживаються заходи щодо притягнення винних осіб до відповідальності у порядку та спосіб визначений Податковим кодексом України.

Отримання XML-звітів:

1. Отримання пакету даних з порталу ОЕСР в автоматичному режимі. Після розміщення пакету

даних на порталі ОЕСР, Інформаційна система автоматично протягом 7 днів, здійснює їх завантаження до функціоналу Інформаційної системи.

2. Після завантаження даних до Інформаційної системи, відбувається їх розпакування із використанням спеціальних сертифікатів захисту інформації та здійснюється обробка інформації системою.

3. Якщо дані розпаковано успішно, вони зберігаються у Інформаційній системі та використовуються органами ДПС для виконання поставлених завдань та функцій. Про успішне розпакування та обробку даних, Інформаційна система формує та направляє в автоматичному режимі, відповідне повідомлення про прийняття пакету даних.

4. Якщо ж дані не розпаковані або не можливо їх опрацювати, Інформаційна система формує та направляє в автоматичному режимі, відповідне повідомлення про відхилення пакету даних.

5. Повідомлення зворотного зв'язку формується Інформаційною системою в автоматичному режимі із використанням спеціальних сертифікатів захисту інформації і відправляються на портал ОЕСР.

Обмін інформацією за стандартом CRS здійснюється на протязі 9 місяців після закінчення календарного року, за який надається інформація (до 01 жовтня). Обмін інформацією здійснюється не рідше одного разу в рік. При виникненні додаткових даних, процес повторюється.

Для СвС.

Відправлення XML-звітів:

1. Обробка отриманих XML-звітів.
2. Перевірка наявності спеціальних сертифікатів захисту інформації країн – отримувачів XML-звітів. Якщо необхідні сертифікати відсутні, вони завантажуються в систему з порталу ОЕСР.

3. Якщо необхідні сертифікати є, формування відповідних пакетів документів та їх шифрування з використанням спеціальних сертифікатів захисту інформації.

4. Розміщення Інформаційною системою, в автоматичному режимі, відповідних пакетів документів через закриту мережу ОЕСР.

5. Отримання Інформаційною системою повідомлення через закриту мережу ОЕСР зворотного зв'язку про прийняття/не прийняття пакету даних.

6. Розпакування та опрацювання Інформаційною системою повідомлення зворотного зв'язку про прийняття/не прийняття пакету даних. Якщо пакет даних прийнятий, процес завершений. Якщо ж пакет даних не прийнято, особа відповідальна за його формування, з'ясовує причини та вживає заходи щодо їх усунення. Після усунення причин не прийняття пакету документів, вживаються повторні заходи визначені п. 1 – 5 для СвС.

Отримання XML-звітів:

1. Отримання пакету даних з порталу ОЕСР в автоматичному режимі. Після розміщення

паketу даних на порталі ОЕСР, Інформаційна система автоматично, протягом 7 днів, здійснює їх завантаження до функціоналу Інформаційної системи.

2. Після завантаження даних до Інформаційної системи, відбувається їх розпакування із використанням спеціальних сертифікатів захисту інформації та здійснюється обробка інформації системою.

3. Якщо дані розпаковано успішно, вони зберігаються у Інформаційній системі та використовуються органами ДПС для виконання поставлених завдань та функцій. Про успішне розпакування та обробку даних, Інформаційна система формує та направляє в автоматичному режимі, відповідне повідомлення про прийняття пакету даних.

4. Якщо ж дані не розпаковані або не можливо їх опрацювати, здійснюється перевірка необхідного сертифікату країни. Якщо сертифікату не має, здійснюється його завантаження в Інформаційну систему з portalу ОЕСР. Якщо завантаження сертифікату не вирішує проблему, Інформаційна система формує та направляє в автоматичному режимі, відповідне повідомлення про відхилення пакету даних.

5. Повідомлення зворотного зв'язку формується Інформаційною системою в автоматичному режимі із використанням спеціальних сертифікатів захисту інформації і відправляються на портал ОЕСР.

6. Інформаційна система в автоматичному режимі здійснює ідентифікацію отриманих даних, шляхом співставлення змісту заповнених розділів, зокрема юридична особа ідентифікується по назві, коду юридичної особи, коду платника ПДВ, адресі.

7. Після завершення ідентифікації даних формується список платників податків, який порівнюється зі списком платників, які повідомили про входження до Міжнародної групи компаній. Якщо таких платників не виявлено, процес завершується.

8. Якщо виявлені платники які не повідомили про входження до Міжнародної групи компаній (не надали інформацію про материнську компанію), протягом 5 робочих днів від дня складання списку платників, які повідомили про входження до Міжнародної групи компаній, вживаються заходи щодо отримання необхідної інформації.

9. Після отримання повідомлення про материнську компанію від платника, Інформаційна система в автоматичному режимі оцінює чи надана ним уся необхідна інформація. Якщо надана не вся інформація про материнську компанію, вживаються заходи щодо отримання необхідної інформації від платника податків. Якщо надана уся необхідна інформація про материнську компанію, то вона в автоматичному режимі

завантажується у Інформаційну систему, після чого система здійснює перевірку чи отримані дані СвС, про які повідомив платник. Якщо дані не отримані, ініціюються запити до зарубіжних країн для отримання необхідних даних. Перелік платників, по яких не було отримані дані від зарубіжних країн, формується відповідальними за автоматичний обмін інформацією співробітниками ДПС до Департаменту міжнародного співробітництва ДПС для вжиття відповідних заходів.

Обмін інформацією за стандартом СвС здійснюється на протязі 15 місяців після закінчення календарного року, за який надається така інформація (до 01 квітня). Обмін інформацією здійснюється не рідше одного разу в рік. При виникненні додаткових даних, процес повторюється.

Для здійснення автоматичного обміну інформацією за стандартами CRS/СвС Інформаційна система має передбачати міграцію/конвертацію даними з електронною платформою ОЕСР.

Користувачам ДПС має бути наданий доступ до електронної платформи ОЕСР, який реалізуватиметься через вхід до функціоналу Інформаційної системи. Електронна платформа ОЕСР міститиме всю відповідну інформацію щодо її використання, а також інформацію про підготовку та шифрування файлів, що передаватимуться.

Інформація, що міститься у схемі XML, повинна бути підготовлена та зашифрована перед передачею відповідно до загального підходу до підготовки та шифрування файлів, узгодженого на рівні ОЕСР. Загалом, процес шифрування для передачі передбачає поєднання приватного та відкритого ключів шифрування/дешифрування. Публічний ключ шифрування ДПС має бути доступний іншим компетентним органам іноземних країн, щоб дозволити їм автентифікувати та зашифрувати файли, що надсилаються до ДПС. Кожен компетентний орган також має приватний ключ, який дозволяє йому розшифровувати файли, отримані через електронну платформу ОЕСР. Відповідно, автоматично одержуватимуться попередження щодо стану передачі (завантажених, скачених файлів) і, повідомлення про стан, будуть генеруватися компетентним органом, який отримує інформацію, із зазначенням, чи містить отриманий файл будь-яку з узгоджених помилок у файлі чи записі. Помилки у файлі, як правило, будуть призводити до неможливості для компетентного органу відкрити файл, і, отже, повідомлення про стан, буде надсилатися компетентному органу – відправнику з метою отримання нового файлу. Помилки на рівні запису стосуються ключових питань якості даних. Якщо помилки рівня запису повідомляються компетентному органу, що відправляє інформацію, компетентним органом, що її отримує, очікується, що компетентний

орган-відправник, вживатиме заходів щодо усунення будь-яких помилок та надаватиме компетентному органу – отримувачу, нову або змінену інформацію вчасно.

Висновки. На підставі здійсненого дослідження вважаємо, що запровадження Інформаційної системи автоматичного обміну податковою інформацією надасть можливість Україні здійснювати її обмін із більшістю країн світу, що у свою чергу значно збільшить ефективність та оперативність заходів податкового контролю, сприятиме зростанню доходів бюджету, утвердженню принципів рівності та справедливості оподаткування.

Очікуваним результатом від запровадження Інформаційної системи є отримання інформації із-за кордону, з метою оподаткування, стосовно резидентів, які володіють значними фінансовими активами за кордоном, зокрема, про:

1. Особу яка контролює «підзвітний рахунок, а саме:

- повне ім'я;
- адресу проживання;
- юрисдикція податкової резидентності;
- ідентифікаційний податковий номер;
- якщо рахунком володіє фізична особа – дата і місце його народження;
- якщо рахунок корпоративний – вся вище зазначена інформація про кожну фізичну особу, яка фактично розпоряджається коштами на рахунку.

2. Номер «підзвітного рахунку» або іншу ідентифікуючу ознаку (якщо рахунок не номерний).

3. Фінансову інформацію:

- валюта рахунку;
- баланс рахунку;
- отримана виручка від активної комерційної діяльності;

– отриманий прибуток від пасивних інвестиційних операцій.

4. Детальну інформацію про фінансову установу, в якій відкритий рахунок.

5. Звітність з трансфертного ціноутворення тощо.

Реалізація зазначеної вище підсистеми, дозволить:

- платнику податків обов'язкову фінансову звітність для автоматичного обміну податковою інформацією подавати в електронному вигляді, зручним для нього способом, через Інформаційну систему;
- отримувати інформацію про прийняття/не прийняття звітності для автоматичного обміну податковою інформацією, інші відомості від ДПС, швидко, в електронному вигляді, через Інформаційну систему;
- ДПС отримувати актуальну інформацію про фінансові ресурси відповідних платників, що дозволить більш ефективно планувати контроль – перевірочні заходи стосовно них;
- ДПС використовувати отриману інформацію при проведенні перевірки, обґрунтуванні своєї позиції та донарахуванні відповідних податкових зобов'язань платникам податків;
- ДПС значно збільшити доходи бюджетів, що, у свою чергу, сприятиме добробуту громадян та держави в цілому.

Враховуючи зазначене, створення вже сьогодні відповідного технічного рішення – інформаційної системи поряд із ухваленням необхідних законодавчих змін, сприятиме швидкому запровадженню в Україні автоматичного обміну податковою інформацією, що, у свою чергу, забезпечить значне економічне зростання нашої держави, через неможливість оподатковувати доходи отримані в Україні в юрисдикціях із більш сприятливим податковим навантаженням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про затвердження Порядку обміну податковою інформацією з компетентними органами іноземних країн: наказ Міністерства фінансів України від 16.04.2022 року за №118, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 06.06.2022 року за № 606/37942: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0606-22#Text> (дата звернення 12.12.2022 року).
2. Обмін податковою інформацією з іноземними компетентними органами – дієвий інструмент формування доказової бази у сфері трансфертного ціноутворення: пресслужба Державної податкової служби України, опубліковано 02.12.2022: URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentri/novini/636862.html> (дата звернення 12.12.2022 року).
3. Конвенція про взаємну адміністративну допомогу в податкових справах: ратифіковано Законом 677-VI (677-17) від 17.12.2008 року: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_325#Text (дата звернення 12.12.2022 року).
4. Порядок обміну податковою інформацією за спеціальними письмовими запитами з компетентними органами іноземних країн: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2012 року за № 1247, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 25.12.2012 року за № 2171/22483: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2171-12#Text> (дата звернення 12.12.2022 року).
5. Про інформацію. Закон України № 2657-XII від 02.10.1992 року. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> ((дата звернення 12.12.2022 року).
6. ПландійBEPSв Україні: опубліковано Національним банком України URL: <https://bepsinua.bank.gov.ua/beps/#top> (дата звернення 12.12.2022 року).

7. Трансфертне ціноутворення: звіт у розрізі країн міжнародної групи компаній: пресслужба Головного управління ДПС у Полтавській області, опубліковано URL: <https://poltava.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-433799.html> (дата звернення 12.12.2022 року)
8. Угода між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки для поліпшення виконання податкових правил й застосування положень Закону США «Про податкові вимоги до іноземних рахунків» (FATCA) ратифіковано Законом № 229-IX від 29.10.2019: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_005-17#Text (дата звернення 12.12.2022 року)
9. Про внесення змін до деяких законів України у зв'язку з ратифікацією Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки для поліпшення виконання податкових правил й застосування положень Закону США «Про податкові вимоги до іноземних рахунків» (FATCA)»: Закон України № 322-IX від 03.12.2019 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-20#Text> (дата звернення 12.12.2022 року).
10. Про внесення змін до Податкового кодексу України у зв'язку з ратифікацією Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки для поліпшення виконання податкових правил й застосування положень Закону США «Про податкові вимоги до іноземних рахунків» (FATCA)»: Закон України № 323-IX від 03.12.2019 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/323-20#Text> (дата звернення 12.12.2022 року).
11. Україна приєдналася до Багатосторонньої угоди компетентних органів про автоматичний обмін інформацією про фінансові рахунки: пресслужба Державної податкової служби України, опубліковано 25.08.2022: URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/609052.html> (дата звернення 12.12.2022 року).
12. Україна приєдналася до Багатосторонньої угоди компетентних органів про автоматичний обмін звітами в розрізі країн пресслужба Державної податкової служби України, опубліковано 04.11.2022: URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/629223.html> (дата звернення 12.12.2022 року).
13. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки: проект закону № 8131 від 17.10.2022 року: URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40674> (дата звернення 12.12.2022 року).
14. Олійник Я.В., Чухраєва Н. М. Конфіденційність податкової інформації, що підлягає автоматичному обміну: імперативні забезпечення. *Фінанси України*. 2022. № 2. С. 99–116.
15. Олійник Я.В., Кучерява М.В. Оцінка готовності України до міжнародного автоматичного обміну інформацією в податкових цілях. *Фінанси України*. 2021. № 2. С. 85–97.
16. Ніколаєнко Л.А., Красюк Ю.М. Автоматизація підготовки звітності в розрізі країн для податкового адміністрування з метою протидії BEPS. *Актуальні питання у сучасній науці*. № 2022. № 2. С. 235–248.
17. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України № 851-IV від 02.05.2003 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення 12.12.2022 року).
18. Про електронні довірчі послуги: Закон України № 2155-VIII від 05.10.2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення 12.12.2022 року).
19. Про затвердження Порядку обміну електронними документами з контролюючими органами: наказ Міністерства фінансів України від 06.06.2017 року за №557, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 03.08.2017 року за № 959/30827: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-17#Text> (дата звернення 12.12.2022 року).
20. Country-by-Country Reporting XML Schema: User Guide for Tax Administrations Version 2.0 June 2019. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.oecd.org/tax/beps/

REFERENCES

1. On approval of the procedure for exchanging tax information with the competent authorities of foreign countries: Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 16.04.2022 under No. 118, registered with the Ministry of Justice of Ukraine on 06.06.2022 under No. 606/37942. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0606-22> (accessed 12.12.2022).
2. Exchange of tax information with foreign competent authorities- an effective tool for forming the evidence base in the field of transfer pricing: press service of the State Tax Service of Ukraine, published on 02.12.2022: URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/636862.html> (accessed 12.12.2022).
3. The Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Cases: Ratified by Law 677-VI (677-17) of 17.12.2008. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_325 (accessed 12.12.2022).
4. Procedure for the exchange of tax information on special written requests with the competent authorities of foreign countries: Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 30.11.2012 under No. 1247, registered with the Ministry of Justice of Ukraine on December 25, 2012, under No. 2171/22483. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2171-12> (accessed 12.12.2022).

5. Law of Ukraine "On Information": Law of Ukraine No. 2657-XII of 02.10.1992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/show/2657-12> (accessed 12.12.2022).
6. The BEPS Action Plan in Ukraine: Posted by the National Bank of Ukraine. URL: <https://bepsinua.bank.gov.ua/beps/#top> (accessed 12.12.2022).
7. Transfer pricing: a report in the context of the countries of the international group of companies: press service of the Main Directorate of the State Tax Service in the Poltava region. URL: <https://poltava.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-433799.html> (accessed 12.12.2022).
8. The Agreement between the Government of Ukraine and the United States Government to improve compliance with tax rules and apply the provisions of the Law on Tax Requirements for Foreign Accounts (FATCA) is ratified by Law № 229-IX dated 29.10.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_005-17 (accessed 12.12.2022).
9. On amendments to specific laws of Ukraine in connection with the ratification of the Agreement between the Government of Ukraine and the Government of the United States of America to improve the implementation of tax rules and apply the provisions of the Law of the United States "On Tax Requirements for Foreign Accounts" (FATCA): Law of Ukraine No. 322-IX dated 03.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-20> (accessed 12.12.2022).
10. On amendments to the Tax Code of Ukraine in connection with the ratification of the Agreement between the Government of Ukraine and the Government of the United States of America to improve the implementation of tax rules and apply the provisions of the Law of the US 323-IX dated 03.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/323-20> (accessed 12.12.2022).
11. Ukraine has joined the multilateral agreement of the competent authorities on the automatic exchange of information on financial accounts: press service of the State Tax Service of Ukraine published 25.08.2022. URL: <https://tax.gov.ua/media-tseentr/novini/609052.html> (accessed 12.12.2022).
12. Ukraine has joined the multilateral agreement of the competent authorities on the automatic exchange of reports in the context of the State Tax Service of Ukraine, published on 04.11.2022. URL: <https://tax.gov.ua/media-tseentr/novini/629223.html> (accessed 12.12.2022).
13. On Amendments to the Tax Code of Ukraine on the Implementation of the International Standard for Automatic Exchange of Information on Financial Accounts. Draft Law No. 8131 dated 17.10.2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40674> (accessed 12.12.2022).
14. Oliynyk Y. V., Chukhraiev N. M. (2022) The confidentiality of the tax information to be an automatic exchange: imperative support. *Finance of Ukraine*. № 2. P. 99–116.
15. Oliynyk Y. V., Kucheriava M. V. (2021) Ukraine's readiness assessment for automatic international exchange of information for tax purposes. *Finance of Ukraine*. № 2. P. 85–97.
16. Nikolaienko L. A., Krasiuk Y. M. (2022) Automation of the preparation of reports by country for the tax administration with the aim of countering VERS. *Current issues in modern science*, № 2. P. 235–248.
17. On electronic documents and electronic document circulation: Law of Ukraine № 851-IV dated 02.05.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15> (accessed 12.12.2022).
18. On electronic trust services: Law of Ukraine № 2155-VIII dated 05.10.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19> (accessed 12.12.2022).
19. On the approval of the Procedure for exchanging electronic documents with controlling bodies: order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 06.06.2017 № 557, registered in the Ministry of Justice of Ukraine on 03.08.2017 № 959/30827. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-17#Text> (accessed 12.12.2022).
20. Country-by-Country Reporting XML Schema: User Guide for Tax Administrations Version 2.0 June 2019 [Electronic resource]. Access mode: www.oecd.org/tax/beps/